

Het klooster H. Antonius in Zevenbergen

Inleiding

Op 13 juni 1830 vestigden zich in Zevenbergen twee zusters van de congregatie van de zusters van het Gezelschap van Jezus, Maria, Jozef. De twee zusters, Sophia Miltner en Christina Dubois, kregen tijdelijk onderdak in het oude weeshuis in de Molenstraat. Hun taak was om meisjes katholiek onderricht te geven. In 1836 kregen de zusters de voormalige pastorie tot hun beschikking en twee jaar later ook de daarachter gelegen voormalige RK kerk. Nu hadden ze een echt klooster, ook wel gesticht genoemd, waarvan de voorkant gelegen was in de Molenstraat en dat doorliep tot aan de Doelstraat. In het gedenkboek ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de congregatie verzucht de auteur dat er van de oude stichting slechts weinig historische gegevens bestaan. Toch is er in de loop der jaren in verschillende bronnen genoeg vastgelegd om een betrouwbaar beeld te schetsen van de ontwikkeling van het klooster.

Oude pastorie 1836-1862

Bij hun vestiging in Zevenbergen werden de twee zusters in het bevolkingsregister ingeschreven als naaister. De tijd was nog niet rijp om de religieuze achtergrond van de zusters nadrukkelijk naar buiten te brengen. Tot in de jaren veertig zouden zij zich ook niet als religieuzen kleden. Na hun intrek in de voormalige pastorie bleven de twee zusters nog een aantal jaren alleen. Sophia Miltner, zuster Rosalie, gaf les aan meisjes en zeer waarschijnlijk heeft Christina Dubois, zuster Dominica, zich beziggehouden met wat men noemde armenzorg: de verzorging van zieken en hulpbehoevenden die dat niet zelf konden betalen. Pas in de jaren vijftig groeide het aantal zusters tot circa vijftien. Een drietal gaf onderwijs en stond in het bevolkingsregister aangeduid als onderwijzeres en de overigen hielden zich bezig met armenzorg. Volgens het bevolkingsregister hadden deze zusters geen beroep. Later kregen ze meer waardering en werden ze aangeduid met de term liefdezusters. De gebouwen waarin de zusters woonden en werkten, de oude pastorie en de oude schuurkerk, werden in de loop der jaren te klein en ongeschikt voor hun taken.

Klooster 1862 - 1938

Eind jaren vijftig deed de mogelijkheid zich voor om uit te breiden. De oude pastorie en de twee huizen daarnaast werden afgebroken en in het voorjaar van 1862 werden een nieuw klooster en een daarnaast gelegen nieuwe pastorie opgeleverd. De voorgevel van het nieuwe gebouw in de Molenstraat weerspiegelde in de architectuur nog lichtelijk de drie verschillende oorspronkelijke gebouwen. Samen met de in de loop der jaren aangepaste oude schuurkerk ontstond een L-vormig klooster, met de voorkant in de Molenstraat en een zijkant in de Oude Kerkstraat. Het terrein werd aan de zuidkant en aan de oostkant afgeschermd door een stenen muur. In het nieuwe gebouw begonnen de zusters een kostschool voor meisjes.

In 1868 werd buiten het terrein van het klooster een klein ziekenhuis gebouwd, aan de Molenberg, waar enkele zusters werkten. De behoefte aan de verzorging van zieken en ouderen werd in de loop der jaren zo groot, dat daarvoor in 1888 een nieuw gesticht werd opgericht in de Doelstraat, met de naam St. Jozef. Het klooster in de Molenstraat zou zich vanaf dan richten op het geven van lager onderwijs en meer uitgebreid lager onderwijs (MULO) aan meisjes, de bewaarschool en naaionderwijs. Rond de eeuwwisseling stopten de zusters met het internaat voor meisjes en kwamen kamers beschikbaar voor

ongehuwde kostdames. In dezelfde periode werd ook een rector aangesteld, die in het klooster woonde. De meest bekende werd pater Isfridus de Groot, die tijdens zijn verblijf in de jaren 1934 - 1937 een boek schreef over de geschiedenis van Zevenbergen.

Klooster 1938 - 1971

Het klooster uit 1862 was in de jaren dertig aan vernieuwing toe. Alle gebouwen in de Molenstraat en in de Oude Kerkstraat werden in 1937 afgebroken en ervoor in de plaats kwam een nieuw klooster, ontworpen door architect Stefan Dings. De inzegening vond plaats in oktober 1938 door pastoor Willem van Kessel. De zusters woonden aan de kant van de Molenstraat, daar was ook de kapel, en het deel van het klooster in de Oude Kerkstraat was geheel ingericht voor onderwijs aan kleuters en voor naailessen.

Kleuterschool, oktober 1952

Na de oorlog werden de gevolgen van de secularisering steeds manifester: het aantal roepingen nam af en taken die zusters jarenlang hadden uitgevoerd (gezondheidszorg, onderwijs) werden door leken overgenomen.

Eind jaren zestig keek het RK kerkbestuur uit naar een nieuwe bewaarschool en de gemeente maakte plannen voor een nieuw dorpscentrum. Het midden in het dorp gelegen klooster met grote tuin, werd een aantrekkelijk object voor grootse, wereldse toekomstplannen. In 1971 verlieten de zusters het klooster. De gemeente Zevenbergen kocht het gebouw, om het na een verbouwing in gebruik te nemen als gemeentehuis. Op 10 oktober 1972 vergaderde de gemeenteraad voor de eerste maal in de voormalige kapel van het klooster. De overgebleven zusters namen hun intrek in het nieuwe bejaardencentrum Huize Zevenbergen, waaruit de laatsten in 1974 vertrokken.

Bronnen o.a.:

Bevolkingsregisters Zevenbergen 1826 - 1912. Via www.westbrabantsarchief.nl.

Dekkers, M.F. *Gedenkboek der congregatie van de zusters der H. Maagd Maria.*

's-Hertogenbosch 1922. Via www.delpher.nl.

Diverse dagbladen. Via www.delpher.nl

Groot, Isfridus de. *Personen en feiten uit de geschiedenis van Zevenbergen.* Zevenbergen

1937. Via www.delpher.nl beschikbaar.

Notarieel archieven Zevenbergen 1811 - 1935. Via www.westbrabantsarchief.nl

Notulen gemeenteraad Zevenbergen 1930 - 1996. Via www.westbrabantsarchief.nl.

Pius Almanak 1875 - 1950. Via www.delpher.nl.

Oudheidkundige kring Zevenbergen. *Oud Nieuws. Uit de geschiedenis van 700 jaar Zevenbergen.* ca. 1980.